

Postřehy ze setkání vesnických knihovníků náchodského okresu

Marta Lelková

V regionálních službách pracuji v náchodské knihovně téměř 3 roky. Za tu dobu jsem spolu s kolegyněmi na našich „pracovních toulkách po vesnických knihovnách“ hodně zažila a viděla. Každá knihovna, někdy by se dalo říci „knihovnička“, má svou atmosféru, kterou jí vdechuje knihovník. Ten má ve svých rukou velkou moc. Může ze své knihovny vykouzlit příjemné, přehledné, dobrými knihami nabitě místo, kam se jeho čtenáři rádi vrací. Anebo může vytvořit místo, které na první pohled odrazuje od návštěvy. (Jak to s konkrétní knihovnou je, lze rozpoznat poměrně rychle.) Z těch pěkných si odnášíme domů radost, že naše společné usilování není marné.

Samy sebe se pak ptáme, proč to nefunguje všude. Odpověď se nehledá lehce. Možná je to proto, že ne každý knihovník ví, co všechno se dá pro dobrou činnost udělat, anebo mu došly nápady či chuť něco podniknout. Tak jsme se rozhodly, že jim zkusíme pomoci. Snažíme se o to už při našich metodických návštěvách a mluvíme s knihovníky o dobrých nápadech a zajímavých akcích v jiných knihovnách. Ale nejlepší to je, když si o tom knihovníci povyprávějí sami. A tak jsme se do toho daly. Připravily jsme pro vesnické knihovníky setkání, na kterém jsme se učili, radili se a ukazovali si, co lze udělat pro knihovnu, aby o ní čtenář věděl, vyznal se v ní, měl důvod do ní přijít a líbilo se mu tam.

Protože náchodský okres je rozlehlý a bylo by pro knihovníky těžké sejít se na jednom místě, připravili jsme setkání tři - v Polici nad Metují, v Jaroměři a v Náchodě. Vše proběhlo na přelomu října a listopadu. Náš cíl byl jasný - ukázat, že když se chce (a umí), tak to jde!

Úkoly jsme si rozdělily. Paní Marcela Machová si vzala na starost vysvětlit knihovníkům, jak je důležité přehledné uspořádání fondu v knihovně. Výklad o starém dobrém mezinárodním desetinném třídění pro naučnou literaturu, barevném rozlišení podle věku čtenáře pro dětskou beletrii a pod., byl pro některé knihovníky opakovaním. Někomu jsme zas nabouraly „jeho systém“, v kterém se často vyzná jen knihovník sám. Vysvětlila, že knihovna není jenom pro knihovníka. Je potřeba ji uspořádat tak, aby se v ní čtenář lehce orientoval. Myslím, že se jí to povedlo, a i ti největší zarputilci musí uznat, že systém v knihovně je prospěšná věc.

Já jsem měla za úkol ukázat, jak o svůj fond pečovat, aby knihy byly co nejdéle v pěkném stavu, protože kniha k nám nehovoří jenom svým obsahem, ale i vzhledem. Čtenáře si musíme trochu vychovávat. Když nechceme, aby nám vraceli roztrhané a špinavé knihy, tak je také nemůžeme v takovém stavu půjčovat. Připravila jsem si ukázky, co všechno se dá v knihovnách vidět, a nemělo by. Například knihu, z které kus ukousl pes, knihu v roztrhaném a špinavém obalu, knihu z které vypadávají listy, zabalenou v hnědém vybledlém papíru a bez popísku na hřbetu a podobně. Bylo u toho veselo. Některé knihy, i když vypadají dost špatně, přirostou knihovníkům k srdci a oni se jich neradi vzdávají. Je to vždy oříšek, rozhodnout, co s obsahově hodnotnou knihou, kterou již nelze opravit. Když se jedná o historický fond, anebo regionální vzácnost určitě ji v knihovně ponecháme a dokonce si knížku můžeme vystavit na čestné místo jako poklad naší knihovny. Některé případy lze řešit jedině vyřazením knihy. Hodně však můžeme napravit svou dovedností. Jak knihu opravit, jak ji správně zabalit do fólie, to byly praktické ukázky spojené s možností sám si to zkusit. Předvedly jsme knihovníkům praxi osvědčené pomůcky. Každý si s sebou odnesl malý dárek - skřípce, které použije k balení a lehčím opravám knih.

Paní Škraňková ve své části pohovořila o základních dokumentech knihovny. Připomněla, že by v knihovně měl být viditelně umístěn výpůjční řád. Pak u kávy a koláčků rozpoutala debatu o akcích, které jsou v knihovnách osvědčené. To byl prostor pro pochvalu knihovníků, kteří s knihovnou žijí a věnují jí hodně volného času. Často je do práce pro knihovnu zapojená celá rodina.

Na každém ze setkání bylo koho chválit. Škoda, že dobrý knihovník má často tu „špatnou“ vlastnost, že se nechce chlubit. Stačilo malinko naťuknout a pak už to šlo samo. A že to bylo k dobru nám i všem posluchačům, můžu dosvědčit. Dozvěděli jsme se, co všechno se dá v knihovně vymyslet. A není toho málo. Od Noci s Andersenem přes různé soutěže pro děti, tvořivé dílničky, divadélka, kroužky čtenářů, besedy se spisovateli, pasování na čtenáře, přispívání do obecních zpravodajů, roznášení knih nemohoucím, výstavy fotografií či různých jiných výtvorů, naučné výlety do přírody a tak dále a tak dále. Každý se mohl inspirovat a nabrat chuť do další práce.

V poslední části našeho setkání kolegyně Jana Jenková poučila knihovníky o tom, jak prezentovat svou knihovnu. Když chceme, aby k nám lidé chodili, musejí o nás v první řadě vědět. Možností je hodně. Počínaje označením místa, kde knihovna je, nápisem „Obecní knihovna“ a vypsáním půjčovní doby a třeba i služeb, které knihovna poskytuje. Se zviditelněním knihovny můžeme pokračovat pravidelným přispíváním do místního tisku. Je dobré využít i vývěsních skříní ve vesnici, kde spoluobčany informujeme o akcích v knihovně, novinkách a podobně. Ale jak kolegyně Jana podotkla: „Kdo není dnes na webu, jako by nebyl.“ Musím říci, že některé vesnické knihovny jsou zviditelněné i tímto novodobým způsobem, dokonce chystají připojit na stránky i on-line katalog svého knižního fondu. Janina prezentace, jak udělat web knihovny, byla srozumitelná i těm, kteří zatím zkušenosti nemají. Mohli vidět, že to není nic těžkého. Knihovníci mají k dispozici hotovou šablonu webu, kterou malým knihovnám nabízí zdarma anebo za velice malý roční poplatek Knihovna města Hradce Králové. Jak šablonu objednat, jak a čím ji naplnit a jak aktualizovat informace na svém webu, o tom všem byli knihovníci podrobně poučeni. Jana nabídla všem svou pomoc přímo na místě v jejich knihovně. A pokud by někdo potřeboval větší pomoc, může knihovně dělat administrátora webové stránky na dálku, ze svého pracoviště v Náchodě. Bude k tomu potřebná jenom ochota a spolupráce knihovníka.

Když se čas našeho setkání naplnil, byly jsme spokojeny, že jsme zas něco málo pro vesnické knihovníky a jejich knihovny udělaly. Obecní knihovna je ve vesnici často jediným kulturním zařízením. I proto se musíme společně snažit, aby fungovala co nejlépe. A jak jsem to už řekla někde na začátku, člověk-knihovník má velkou moc ve svých rukou. Hlavou se mně pořád honí citát Jana Wericha:

„Když už člověk jednou je, tak má koukat, aby byl. A když kouká, aby byl a je, tak má být to, co je, a nemá být to, co není, jak tomu v mnoha případech je.“

Tak hodně radosti do práce všem a zas někdy na shledanou, naši milí knihovníci.